

fundamentale, nu numai contribuie la o descriere mai exactă a statutului de persoană în societate, ci contribuie la consolidarea cadrului democratic, în care drepturile sunt protejate.

Toate studiile, proiectele și rapoartele nu supun cercetării doar îndatoriri, ci îndatoriri fundamentale. În cele din urmă, trebuie subliniat faptul că îndatoririle fundamentale, la fel ca și drepturile fundamentale, nu sunt absolute. Acest lucru înseamnă că pot exista situații de excepție, de exemplu, nu se poate aștepta de la o persoană care este bolnavă să își îndeplinească în mod nealterat îndatoririle corelative drepturilor sale.

FENOMENUL CORUPȚIEI ȘI POLITICI ANTICORUPȚIE ÎN UE (CAZUL ROMÂNIEI)

Cristina LAZARIUC
Universitatea Tehnică a Moldovei

Corruption remains one of the biggest challenges for all societies, including European societies. Although the nature and scope of corruption may differ from one EU State to another, it harms the EU as a whole by lowering investment levels, hampering the fair operation of the Internal Market and reducing public finances. Whether it takes the form of political corruption, corrupt activities committed by and with organised criminal groups, private-to-private corruption or so-called petty corruption, the abuse of power for private gain is not acceptable and has dreadful consequences. Four out of five EU citizens regard corruption as a major problem in their State. This reality highlights the need for restoring trust in the effectiveness of anti-corruption policies and calls for firm political commitment. Romania has made significant progress in the past two years in fighting top-level corruption, which has been acknowledged in the European Commission's recent CVM report and the Council of Europe's GRECO report.

Cuvinte cheie: corupție, mită, legislație, instituție, politici anticorupție, educație anticorupție, integritate

Corupția constituie una dintre cele mai mari provocări ale lumii contemporane. Fenomenul corupției este prezent în toate domeniile și la toate nivelurile, atât în statele sărace și în curs de dezvoltare, cât și în cele dezvoltate, iar lupta pentru contracararea corupției a devenit un obiectiv major, mai ales în condițiile în care acest fenomen se extinde foarte rapid.

La început flagelul corupției cuprinde, câteva sectoare, câteva domenii, iar mai apoi întreaga societate, devenind, astfel, un stil de viață, un mod de gândire, și în cele din urmă, un labirint din care nu se mai poate ieși.

Dorința umană subiectivă de a acumula bunuri, bani sau alte valori economice, stau la baza fenomenului istoric și contemporan al corupției, care își găsește reflecție în orice colț al lumii unde natura umană acționează pornind de la beneficiul individual. Cu cât forța de acțiune a cetățeanului alternează între beneficiul public și cel individual, cu atât fenomenul corupției variază către o dimensiune mai scăzută, respectiv mai ridicată de manifestare. În sens larg, corupția este abaterea de la moralitate, de la cinste, de la datorie. Bunele practici internaționale de contracarare a corupției au utilizat teoria economică a înțelegerii fenomenului vizat, a cauzelor și a consecințelor lui. Potrivit acestei teorii, principala motivație a persoanelor care săvârșesc acte de corupție este dorința de a se îmbogăți, de a obține beneficii, foloase sau avantaje. Astfel, din perspectiva teoriei economice, corupția este o „afacere”, iar persoanele care se angajează în activități de corupție cântăresc, pe de o parte, avantajele pe care le vor obține și le compară, pe de altă parte, cu riscurile la care se expun.

Pentru prevenirea și combaterea eficientă a corupției sânt importante, atât deținerea corectă a fenomenului, identificarea cauzelor și analiza consecințelor lui, cât și reliefaarea specificului legislației incidente și sancțiunilor aplicate în caz de nerespectare a acesteia, precum și formele de manifestare a corupției, situațiile de risc identificate și măsurile de prevenire. Într-o accepție generală, corupția este un abuz de putere publică în scopul interesului privat. La baza cuvântului „corupție” se află cuvântul latin *corruptio*, ceea ce înseamnă în traducere directă „stricăciune, mită”. În general, această interpretare oferă o imagine generală despre ceea ce reprezintă, de fapt, corupția - stricare sau corozivitate a autorităților prin mituirea lor, ce presupune utilizarea funcției, atribuțiilor ori însărcinărilor încredințate, proprii sau ale unei alte persoane, în sectorul public sau privat, în scopul obținerii de bunuri, de avantaje sau de alte foloase necuvenite, pentru sine sau pentru o altă persoană.

Conform *Convenției Civile despre Corupție* (Strasbourg, 1999), corupția este „faptul de a solicita, de a oferi, de a da sau de a accepta, direct sau indirect, un comision ilicit sau un alt avantaj necuvenit sau promisiunea unui asemenea avantaj necuvenit, care afectează exercitarea normală a unei funcții sau comportamentul cerut beneficiarului comisionului ilicit sau al avantajului necuvenit, sau al promisiunii unui asemenea avantaj necuvenit”.

Convenția penală privind corupție (Strasbourg, 1999) definește corupția în cele două modalități de săvârșire a ei – activă și pasivă. *Corupția activă* este "promisiunea, oferirea sau darea, cu intenție, de către orice persoană,

direct sau indirect, a oricărui folos necuvenit, către un funcționar public, pentru sine ori pentru altul, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor". *Corupția pasivă* este "solicitarea ori primirea, cu intenție, de către un funcționar public, direct sau indirect, a unui folos necuvenit, pentru sine ori pentru altul sau acceptarea unei oferte ori promisiuni a unui astfel de folos, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor sale". Potrivit convenției menționate, aceste fapte constituie corupție dacă sânt săvârșite de funcționari publici naționali, străini, parlamentari naționali, străini și ai adunărilor parlamentare internaționale, funcționari internaționali, precum și de persoane care reprezintă organizații internaționale. De asemenea, corupția ține atât de sectorul public, cât și de cel privat.

Definirea corupției este reflectată în legislația românească prin definirea anumitor infracțiuni distincte care se încadrează în termenul generic de corupție, precum: darea și luarea de mită, traficul de influență, primirea de foloase necuvenite. În documentul adoptat de către guvernul României în anul 2005 numit *Strategia națională anticorupție*, găsim o altă definiție a ceea ce se înțelege prin termenul de corupție: devierea sistematică de la principiile de imparțialitate și echitate care trebuie să stea la baza funcționării administrației publice, și care presupun ca bunurile publice să fie distribuite în mod universal, echitabil și egal și substituirea lor cu practici care conduc la atribuirea către unii indivizi sau grupuri a unei părți disproporționate a bunurilor publice în raport cu contribuția lor.

În legislația Republicii Moldova, noțiunea de corupție este formulată în **Legea cu privire la prevenirea și combaterea corupției** din 25.04.2008. În sensul prezentei legi, noțiunea de *corupție* semnifică „faptă ilegală care afectează exercitarea normală a funcției și care constă fie în folosirea de către subiectul actelor de corupție sau al faptelor de comportament corupțional a funcției sale pentru solicitarea, primirea sau acceptarea, direct sau indirect, pentru sine sau pentru o altă persoană, a unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit, fie în promisiunea, oferirea sau acordarea ilegală a unor asemenea foloase sau avantaje necuvenite subiecților actelor de corupție. Totodată, **Strategia națională anticorupție pe anii 2011-2015** evidențiază că tematica anticorupție s-a aflat pe agenda permanentă a relațiilor externe ale Republicii Moldova, fiind abordată aparte în cadrul proceselor de promovare și de evaluare a reformelor. Importanța acordată domeniului a fost pusă în evidență prin mențiuni exprese în acordurile bilaterale încheiate cu Uniunea Europeană, inclusiv Acordul de Asociere RM-UE (2014), precum și în documentele de cooperare cu Consiliul Europei, ONU, NATO și cu alte organisme internaționale, majoritatea evaluărilor externe privind implementarea reformelor democratice în

Republica Moldova, conținând recomandări ce vizează necesitatea sporirii și a eficientizării eforturilor anticorupție.

În orice societate, manifestarea corupției este determinată de o pluralitate complexă de factori economici, instituționali, de ordin legal, politici, sociali și morali, iar lupta eficientă împotriva corupției necesită o bună înțelegere a fiecărui factor în parte și a modalităților prin care influența lui poate fi diminuată. Ca expresie a relației dintre autorități și cetățeni, corupția reprezintă folosirea discreționară a poziției sau a funcției, prin recurgerea la mijloace ilicite, în scopul obținerii unor interese personale sau de grup. Spre regret, în Republica Moldova practicarea corupției rămâne a fi o „afacere convenabilă”, atâta timp cât va continua să aducă beneficii considerabile persoanelor corupte fără ca riscurile aferente, în cazul depistării acțiunii lor, să fie prea mari. Această situație se datorează următoarelor condiții:

- cercul subiecților care pot fi trași la răspundere este limitat;
- procedura de ridicare a imunității de care beneficiază anumite grupe de persoane este disproporționată în raport cu interesele urmăririi penale, inclusiv în cazul faptelor de corupție;
- sancțiunile aplicate nu descurajează persoana coruptă, majoritatea reducându-se la amenzi a căror valoare nu depășește „câștigul” realizat din activitate coruptorie, confiscarea veniturilor și a proprietăților obținute ilicit nefiind aplicată datorită protecției oferite de prezumția constituțională a legalității dobândirii proprietății;
- riscul de a pierde locul de muncă nu este prea înalt, deoarece legea penală limitează posibilitatea de a ocupa anumite funcții o perioadă, însă nu exclude totalmente posibilitatea persoanei condamnate pentru infracțiuni de corupție de a rămâne în serviciul public.

Drept rezultat, corupția periclitează stabilitatea politică, afectează încrederea societății în sistemul de guvernare, în justiție, aduce atingere supremației legii, economiei de piață și dezvoltării economice, minimalizează atractivitatea investițiilor străine și îndepărtează perspectivele integrării europene. Consecințele nefaste ale corupției în Republica Moldova sânt resimțite mai curând de societate, decât de indivizii corupți, iar practicarea corupției oferă beneficii imediate celor corupți și periclitează pe termen lung bunăstarea populației, subminând încrederea societății în autoritățile publice și eficiența funcționării democratice a unui stat de drept. O consecință gravă a corupției este sărăcia, care, la rândul ei, sporește atractivitatea corupției. Pentru a rupe cercul vicios „corupție-sărăcie-corupție”, abordarea activităților anticorupție trebuie să fie ghidată de intoleranța față de corupție și de *transformarea acesteia din activitate cu*

avantaje mari și riscuri mici într-o activitate cu avantaje mici și riscuri mari, astfel doar fiind posibilă diminuarea a fenomenului.

De la proclamarea independenței și până în prezent, Republica Moldova nu s-a mai confruntat cu un val atât de mare de corupție, acest fenomen aducând populația la limita sărăciei. De mai bine de un an, populația Republicii Moldova suportă consecințele furtului de un miliard de euro din sistemul bancar, care a fost posibil cu acceptul clasei politice corupte. Deși este blamat, fenomenul corupției s-a înrădăcinat atât de adânc în societatea moldovenească încât majoritatea cetățenilor nu văd în acest moment nici o ieșire din acest sistem vicios, în timp ce partidele politice sunt preocupate de lupte interminabile pentru putere.

Așadar, în vederea creșterii gradului de **educație anticorupție** și imprimării unei **conduite de „toleranță zero” față de această formă de criminalitate**, ce afectează, atât imaginea și integritatea profesională a persoanei care participă la acte de corupție, cât și imaginea și prestigiul instituției, în care aceasta activează, este necesar a analiza fenomenul corupției și politicile de contracarare a acestuia în UE, dar mai ales în România, care în ultimii ani a devenit un exemplu de bune practici aplicate în acest sens. Numeroase țări din întreaga lume au de suferit din cauza unei corupții adânc înrădăcinate, care împiedică dezvoltarea economică, subminează democrația și dăunează justiției sociale și statului de drept. Statele membre ale UE nu sunt ferite de această realitate. Corupția variază de la o țară la alta, prin natură și intensitate, însă afectează toate statele membre. Aceasta alterează buna guvernare, buna gestiune a banilor publici și piețele competitive. În cazuri extreme, aceasta subminează încrederea cetățenilor în instituțiile și procesele democratice.

La nivelul Uniunii Europene promovarea integrității în sectorul public și lupta împotriva corupției au reprezentat o parte importantă, atât în politicile externe, cât și interne, începând din 1990 instituțiile europene conducând o reformă considerabilă în materia combaterii și prevenirii corupției, în special în interiorul celui de-al treilea pilon al UE. Crearea în 1999 a Oficiului de Luptă Împotriva Fraudei (OLAF), *Planul de luptă împotriva crimei organizate*, *Planul de Acțiune al Consiliului de la Viena*, care conține măsuri de luptă împotriva corupției, adoptarea *Convenției pentru protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene* (1995) și a *Convenției de luptă împotriva corupției implicând funcționarii Comunităților Europene sau funcționarii statelor membre ale Uniunii Europene* (1997), adoptarea *Strategiei Mileniului pentru prevenirea și controlul crimei organizate* (2000-2005), *Comunicarea Comisiei pentru o politică europeană clară împotriva corupției*, scot în evidență gravitatea

acestui fenomen în spațiul public european, precum și determinarea manifestată de instituțiile Uniunii de a lupta împotriva corupției.

Evoluțiile ulterioare și reforma instituită prin *Tratatul de la Lisabona (2007)* au determinat noi progrese în domeniu, ce au presupus orientarea instituțiilor europene spre o nouă politică de luptă împotriva corupției, adoptarea de noi strategii și dezvoltări instituționale. Introducerea, în textul art. 69 al Tratatului, a corupției ca un domeniu de maximă gravitate a criminalității transfrontaliere, relevă din nou dorința manifestată la nivel european de a lupta împotriva acestui fenomen și de realiza un spațiu european al integrității și transparenței.

Comunicarea Comisiei din 10.06.2009 intitulată „*Un spațiu de libertate, securitate și justiție în serviciul cetățenilor*” declară o nouă strategie de securitate internă și obiectivul Comisiei „de a se asigura cele mai bune servicii posibile pentru cetățean în domeniile justiției, libertății și securității”. Noua strategie de securitate – „O Europă care protejează”, identifică corupția ca amenințare majoră obligând astfel Uniunea să adopte obiective clare în materie de transparență și combatere a corupției, să dezvolte măsurile anticorupție dintr-o serie de domenii ale *acquis*-ului (achiziții publice, control financiar etc.) și să promoveze schimbul de bune practici în materia combaterii fenomenului.

La nivelul Consiliului European, prin adoptarea *programului Stockholm* aprobat la 30 noiembrie 2009 a fost oferit un nou cadru politic Uniunii Europene pentru perioada 2010-2014, reprezentând o nouă strategie europeană în materia justiției, afacerilor interne și în domeniul imigrației. *Programul* intitulat „*Către o Europă deschisă, mai sigură, în serviciul cetățenilor*” identifică corupția ca o amenințare majoră la adresa securității interne, reclamând creșterea acțiunilor de combatere la nivelul Uniunii și o mai bună coordonare a acțiunilor la nivel regional și național, în principal datorită caracterului transfrontalier al acestei amenințări.

Așadar, statele membre ale UE dispun în cea mai mare parte de instrumentele juridice și de instituțiile necesare pentru a preveni și a combate corupția. Cu toate acestea, rezultatele obținute nu sunt satisfăcătoare în ansamblul UE. Normele anticorupție nu sunt întotdeauna aplicate cu strictețe, problemele sistemice nu sunt abordate în mod suficient de eficace, iar instituțiile competente nu dispun întotdeauna de o capacitate îndestulătoare pentru a asigura respectarea normelor. Pentru ca intențiile declarate să fie urmate de rezultate concrete, trebuie depuse în continuare multe eforturi, iar o voință politică centrată spre eradicarea fenomenului corupției este o condiție fundamentală.

Pentru a concretiza contribuția UE, Comisia Europeană a adoptat, în iunie 2011, *Comunicarea privind combaterea corupției în UE*, în care se

anunța elaborarea *Raportului anticorupție al UE*, menit să monitorizeze și să evalueze eforturile statelor membre în acest domeniu în vederea unui angajament politic mai puternic de a combate corupția în mod eficace. Primul *Raport anticorupție al UE* a fost publicat în 2014, trecând în revistă atât bunele practici, cât și lacunele privind lupta anticorupție în statele membre UE și identificând măsuri care vor permite acestora să combată corupția în mod mai eficace. Prezentul raport definește corupția în sens larg ca fiind orice „abuz de putere prin care se urmărește obținerea de foloase în beneficiul propriu”. Prin urmare, această definiție acoperă acte de corupție specifice și măsurile adoptate în mod specific de către statele membre pentru a preveni sau pentru a sancționa actele definite ca atare de legislație, vizând totodată o serie de domenii și de măsuri care au un impact asupra riscului de corupție ce poate apărea și asupra capacității de a-l controla. Prin urmare, raportul urmărește promovarea unor standarde ridicate în materie de combatere a corupției pe întregul teritoriu UE.

La începutul anului 2013 au fost realizate două sondaje Eurobarometru în vederea elaborării Raportului anticorupție. Răspunsurile confirmă o percepție pozitivă și o experiență limitată a fenomenului de dare sau luare de mită în cazul **Danemarcei, Finlandei, Luxemburgului și Suediei**. Respondenții din aceste țări au precizat că li s-a cerut rareori să dea mită (mai puțin de 1 % din cazuri), iar numărul persoanelor care sunt de părere că fenomenul corupției este larg răspândit (20%, 29%, 42% și, respectiv, 44%) este net inferior mediei UE. În cazul **Regatului Unit**, numai 5 persoane din 1115 s-au confruntat cu o situație în care li s-a cerut să dea mită (mai puțin de 1%), ceea ce constituie cel mai bun rezultat înregistrat în întreaga Europă. Cu toate acestea, potrivit datelor referitoare la percepție, 64% din respondenții britanici consideră că fenomenul corupției este larg răspândit în țara lor (media UE fiind de 74%). În țări precum **Germania, Țările de Jos, Belgia, Estonia și Franța**, chiar dacă mai mult de jumătate dintre respondenți consideră că fenomenul corupției este larg răspândit, numărul real de persoane care au fost nevoite să dea mită este scăzut (aproximativ 2%). **Austria** prezintă caracteristici similare cu celelalte țări din acest grup, cu excepția faptului că un număr relativ mare de respondenți (5%) au semnalat că li s-a fi cerut să dea mită.

În unele țări, printre care **Ungaria (13%), Slovacia (14%) și Polonia (15%)**, un număr relativ mare de persoane au precizat că au avut de-a face personal cu fenomenul corupției, această experiență fiind însă concentrată în mod clar asupra unui număr limitat de sectoare. În aceste țări, majoritatea cazurilor de corupție intervin într-un singur sector, și anume în cel al sănătății. Există dovezi că problemele structurale care afectează sectorul sănătății reprezintă o incitare la mituire în ceea ce privește personalul

medical. Într-adevăr, în toate țările sus-menționate, răspunsul detaliat demonstrează că sănătatea este sectorul citat de cel mai mare număr de persoane, în timp ce toate celelalte instituții sau sectoare (de exemplu, poliția, serviciile vamale, politicienii, organele de urmărire penală etc.) au fost menționate de mai puțin de 1% din respondenți. Într-un sens mai general, corupția este percepută ca fiind larg răspândită în aceste țări (82% în Polonia, 89% în Ungaria și 90% în Slovacia).

În anumite țări, printre care se numără **Portugalia, Slovenia, Spania și Italia**, mituirea pare să fie un fenomen rar, însă corupția, în sens larg, reprezintă un motiv serios de îngrijorare: un număr relativ mic de respondenți au declarat că li s-a solicitat în mod explicit sau implicit să dea mită în decursul ultimelor 12 luni. Chiar dacă experiențele personale în materie de corupție sunt rare (1-3%), percepția asupra acestui fenomen este atât de puternic influențată de scandalurile politice recente și de criza financiară și economică, încât aceasta se traduce printr-o impresie negativă pe care respondenții o au în ceea ce privește corupția, în general (90, 91, 95 și, respectiv, 97%).

Țările care s-au clasat pe ultimele locuri în ceea ce privește atât percepția, cât și experiența reală în materie de corupție, sunt **Croația, Republica Cehă, Lituania, Bulgaria, România și Grecia**. În aceste țări, între 6% și 29% din respondenți au indicat faptul că li s-a cerut sau sugerat să dea mită în ultimele 12 luni, în timp ce între 8% și 99% din respondenți sunt de părere că fenomenul corupției este larg răspândit în țara lor. **Croația și Republica Cehă** par să lase o impresie oarecum mai pozitivă cu rezultate relativ mai bune decât restul țărilor din același grup.

Conform Eurobarometrului special din 2013 privind corupția, 93% din respondenții români au fost de acord cu faptul că în țara lor corupția este o problemă larg răspândită (media UE: 76%), în timp ce 42% afirmă că au fost afectați personal de corupție în viața lor de zi cu zi (media UE: 26%). 82% consideră că mita și utilizarea relațiilor personale sunt adesea cel mai simplu mijloc de a obține anumite servicii publice (media UE: 73%). În sondajul Eurobarometru în rândul întreprinderilor din 2013 privind corupția, 81% din întreprinderile din România au afirmat că favoritismul și corupția reprezintă un obstacol în calea concurenței între întreprinderile din România (media UE: 73%). 65% din respondenți considerau că pentru întreprinderea lor care își desfășoară activitatea în România corupția reprezenta o problemă (media UE: 43%), în timp ce 64% considerau că clientelismul și nepotismul ridicau probleme similare (media UE: 41%).

Așadar, primul *Raport anticorupție al UE (2014)* evidențiază că în România, deși s-au observat rezultate pozitive în combaterea corupției la nivel înalt, voința clasei politice de a lupta cu acest fenomen și de a

promova standarde înalte de integritate a fost "inconsistentă". În raport, Comisia Europeană sugerează României să aibă grijă ca anchetele în cazurile de mare corupție, inclusiv cele în care sunt implicați politicieni, sunt făcute fără partizanat, asigurându-se în acest sens independența magistraților. Comisia mai sugerează ca România să dezvolte coduri clare de conduită pentru demnitari și să aplice sancțiuni aspre pentru cei vinovați de corupție. De asemenea, Comisia sugerează ca România să aloce mai multe fonduri și să conceapă strategii pentru a reduce corupția din sistemul medical. Raportul menționează și Direcția Națională Anticorupție (DNA), care este dată ca exemplu pentru "bunele practici" în domeniul de combatere a corupției.

Sunt relevante și rezultatele cercetării realizate de indexul anual al Transparency International (TI), care este cel mai elaborat instrument pentru percepția corupției este. Rapoartele anuale Transparency International privind percepția corupției sunt edificatoare sub aspect sociologic, analizând în ce măsură corupția afectează viața cetățenilor de rând. În acest scop, Transparency International chestionează periodic publicul larg în legătură cu părerea lor despre corupție. Un element relevant al studiului îl reprezintă în ce măsură cetățenii sunt de părere că fenomenul corupției există în instituțiile publice, ce experiențe au avut cu mica corupție și cum estimează ei evoluția corupției în România.

În anul 2005 România a primit un punctaj de 3.0. S-a apreciat că partidele politice, sistemul vamal și sistemul legislativ sunt cele mai afectate de flagelul corupției, urmate de sistemele judiciar, sanitar, poliție și sectorul afacerilor. Raportul de țară publicat în 2006 nu relevă o îmbunătățire spectaculoasă a percepției corupției în România. Un punctaj de 3.1 o situa pe ultimul loc în Europa, însă cei intervievați erau optimiști. Conform sondajului din 2007, România se afla pe primul loc în ceea ce privește cazurile de dare de mită: 33% dintre respondenți au recunoscut că au dat deja mită pentru diverse servicii publice. La întrebarea dacă presupun că fenomenul corupției va înregistra creșteri în următorii trei ani, 36% dintre cei întrebați au răspuns pozitiv, în timp ce 34% au fost de părere că aceasta va scădea.

Potrivit Indicelui de Percepție a Corupției (IPC) realizat de TI în septembrie 2007, care precizează gradul estimat de corupție din punctul de vedere al populației, România era în continuare pe ultimul loc între țările Uniunii Europene. Se remarca, de data aceasta, pesimismul respondenților care, probabil, au fost dezamăgiți în așteptarea unor rezultate mai clare în lupta împotriva corupției. În 2008 situația nu a evoluat foarte mult, indicele fiind de 3.8., pentru ca în anul 2012, la cinci ani de la aderarea la UE, acest indice să fie inclus în Strategia Națională Anticorupție ca indicator de

performanță al acesteia. Astăzi, IPC 2015 clasează România pe locul 58 în topul statelor lumii, cu un scor pe 46 de puncte, raportat la o medie a statelor Uniunii Europene de 65,36 de puncte. Deși progresul nu este substanțial față de anul 2014, eforturile susținute ale României în lupta împotriva corupției încep să fie vizibile în evoluția indicilor de țară. În 2014 România obținea numai 43 de puncte și se clasa abia pe locul 69 între statele lumii, pentru ca anul acesta să existe o urcare în clasament de 9 locuri. Este de remarcat și faptul că în 2015 este pentru prima dată în ultimii ani când Indicele pentru România se înscrie într-o tendință ascendentă.

Reformele care au făcut posibilă această creștere au fost datorate, nu mică măsură și eforturilor Transparency International (TI) - România/Asociația Română pentru Transparență (TI-RO), care este o organizație neguvernamentală ce are ca prim obiectiv prevenirea și combaterea fenomenului corupției, la nivel național și internațional, în special prin activități de cercetare, documentare, informare, educare și sensibilizare a opiniei publice. TI-Ro a fost fondată în anul 1999 prin demersurile remarcabile făcute de un grup de cetățeni cu un înalt spirit civic și a unor organizații preocupate de limitarea fenomenului corupției în România, care au pus bazele structurii și obiectivelor acestei organizații. În cursul aceluiași an, Asociația Română pentru Transparență a fost acreditată drept filială națională a rețelei internaționale Transparency International - coaliția globală de luptă împotriva corupției, beneficiind de suport tehnic și de specialitate constant. De la înființarea sa, timp de 15 ani, TI-RO în parteneriat cu instituțiile publice și alte ONG-uri, a reușit să înregistreze un șir de performanțe în lupta cu corupția, și anume:

- contribuția adusă la înființarea, implementarea și consolidarea a zece instituții publice, printre care *Direcția Națională Anticorupție (DNA)*, *Direcția Generală Anticorupție (DGA)* prin comitetul strategic, *Agenția Națională de Integritate (ANI)*, prin *Consiliul Național de Integritate*, *Consiliul Superior al Magistraturii (CSM)* sau Ministerul Justiției;
- organizarea a mai mult de 300 de sesiuni de training la care au participat peste 6000 de cursanți din mediul de afaceri și din sectorul public;
- consilierea a peste 6000 de cetățeni în cadrul Centrului de Resurse Anticorupție pentru Cetățeni (ALAC) și liniei dedicate avertizorilor de integritate;
- publicarea a peste 120 de studii și ghiduri privind integritatea;
- 10 mil. de cetățeni informați prin intermediul campaniilor TI România;
- peste 40 de politici publice și acte normative elaborate de TI-România și adoptate de autorități, inclusiv amendamente la Codul de

Procedură Penală și prima lege din Europa pentru protecția avertizorilor de integritate.

Alături de rezultatele TI-România cuantificabile în numere de legi, publicații, cetățeni și instituții sprijinite, cea mai valoroasă realizare este că astăzi integritatea este o valoare națională pe agenda cetățeanului. Pornind de la premisa că sectorul privat joacă un rol cheie în modelarea felului în care societatea răspunde fenomenului corupției, și că un mediu de afaceri curat, integru și transparent, poate contribui decisiv la dezvoltarea României, răspunsul imediat al TI-România la rezultatul IPC este lansarea *Programului de Certificare de Integritate pentru Companii*. Programul se rialiază angajamentului recent asumat de către Camera de Comerț și Industrie a României, și presupune un efort conjugat în trei trepte, care pornește de la formularea unui angajament de valori și principii adaptat culturii organizaționale a fiecărei companii. La cel de-al doilea nivel, programul continuă cu construcția cadrului operațional de implementare a sistemului de management al eticii și conformității, pentru ca pe ultima treaptă să se regăsească investiția companiei în asigurarea integrității pe lanțul său de distribuție și furnizare.

O a patra componentă o constituie dezvoltarea sistemului de verificare, auto-evaluare și diminuare a riscurilor de lipsă de integritate. În cadrul acestui program, TI-România va oferi companiilor asistență tehnică pentru parcurgerea celor trei trepte, la finele fiecăreia urmând să certifice public existența la nivelul respectivei companii a mecanismelor interne necesare pentru a preveni producerea incidentelor de integritate. Totodată, consecventă angajamentului său pentru o Românie onestă, fără corupție, Transparency International România își propune ca în următorii 5 ani să își dedice expertiza și energia pentru:

- a ghida atitudinea și mentalitatea oamenilor către dezvoltarea unei culturi sociale a integrității prin programe de formare profesională și consiliere juridică anticorupție pentru victime, martori și avertizori de integritate;

- a dezvolta programe de etică și conformitate anticorupție pentru mediul de afaceri, promovând standarde de integritate în acord cu bunele practici internaționale și europene;

- a dezvolta programe sustenabile pentru întărirea capacității anticorupție a instituțiilor publice prin fructificarea expertizei deja existente la nivelul acestora și multiplicarea bunelor practici validate de administrația publică românească;

- a consolida poziția României, în regiune și la nivel internațional, ca sursă de bune practici privind eforturile și determinarea de a combate corupția prin mijloace judiciare, și corupția judiciară însăși.

Odată cu aderarea în 2007 a României la Uniunea Europeană, lupta anticorupție în această țară a început să fie monitorizată prin *Mecanismul de Cooperare și Verificare* (MCV) instalat de Comisia Europeană, care a menținut o presiune benefică în acest domeniu. MCV este o măsură de salvagardare invocată atunci când un nou stat membru nu reușește să-și îndeplinească angajamentele asumate în procesul aderării la UE. MCV acoperă domenii ale politicilor referitoare la libertate, securitate, justiție și piața unică europeană. La data aderării, pentru România au fost stabilite, în acest sens, patru obiective esențiale:

- asigurarea unei proceduri judiciare mai transparente și mai eficiente, în special prin consolidarea capacității și răspunderii Consiliului Suprem al Magistraturii. Raportarea și monitorizarea efectelor noilor coduri de procedură civilă și de procedură penală;

- instituirea, după cum a fost prevăzut, a unei agenții de integritate cu responsabilități legate de verificarea averii, a incompatibilităților și a potențialelor conflicte de interese, care să emită hotărâri cu caracter obligatoriu pe baza cărora să se poată aplica sancțiuni disuasive;

- pe baza progreselor înregistrate până în prezent, continuarea realizării unor anchete profesionale și imparțiale în cazul sesizărilor de corupție la nivel înalt.

- adoptarea unor măsuri suplimentare de prevenire și luptă împotriva corupției, în special în administrația locală.

Raportul MCV arată o creștere a sesizărilor din partea populației. Creșterea încrederii în instituții e posibilă doar dacă există un angajament comun parlament - guvern - sistem judiciar. Europarlamentarul român, Monica Macovei, consideră că din 2007, de când se aplică MCV, instituțiile anticorupție și judiciare au fost apreciate pentru activitatea lor. România este cu mulți pași în fața multor state membre ale Uniunii Europene, inclusiv a Bulgariei, unde se aplică același mecanism. Problema rămâne însă bariera pusă de politicienii români care 'luptă să scape' de anchete, procese sau condamnări. Acești politicieni au amânat aderarea la Spațiul Schengen, pentru că au blocat anchete penale, refuzând ridicarea imunității parlamentare, sau au încercat să modifice legile anticorupție, procedura penală sau 'să se scoată' de sub Codul penal", a declarat, Monica Macovei. Românii consideră că UE, prin intermediul MCV, a ajutat România în lupta împotriva corupției și a deficiențelor din sistemul judiciar, 73% dintre ei apreciind că acest mecanism trebuie să continue până când țara ajunge la un standard comparabil cu cel al altor state membre.

Multă vreme, sistemul judiciar a fost mai puțin eficient în combaterea corupției la nivel înalt. În ultimii ani s-a observat o schimbare: Înalta Curte de Casație și Justiție, în special, a instituit un exemplu printr-o eficiență din

ce în ce mai mare privind judecarea cazurilor complexe de corupție. La rândul său, *Agenția Națională de Integritate (ANI)* verifică conflictele de interese, situațiile de incompatibilitate și averile personale ale funcționarilor publici. De la crearea sa în 2008, ANI a obținut în general rezultate bune. În ultimii cinci ani, rata de confirmare a deciziilor ANI în situațiile de incompatibilitate, precum și a deciziilor administrative în situațiile de conflict de interese, a depășit 80%. În urma deciziilor ANI, au fost confiscate, pe baza unor hotărâri judecătorești definitive, averi personale nejustificate în valoare de peste 1 milion EUR. Începând cu 2008, ANI a identificat 469 de situații de incompatibilitate, 194 de conflicte de interese administrative și penale, 46 de cazuri de averi nejustificate, 346 de cazuri de potențiale infracțiuni și a aplicat peste 5200 de amenzi pentru încălcarea legislației privind declararea averilor. Printre funcționarii anchetați de ANI se numără 50 de parlamentari, 12 președinți și 9 vicepreședinți de consilii județene, 10 miniștri și secretari de stat și peste 700 de funcționari locali aleși, directori de agenții publice, ofițeri de poliție, magistrați etc.

Progrese semnificative înregistrează în ultimii ani și serviciul cunoscut sub numele de *Direcția Generală Anticorupție (DGA)* din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, care este o structură polițienească specializată responsabilă în principal de anchetarea cazurilor de corupție din cadrul poliției, activitatea sa acoperind, de asemenea, și alte sectoare. *Direcția Națională Anticorupție din România (DNA)* este un parchet specializat în combaterea corupției la nivel mediu și înalt. Aceasta și-a demonstrat competența, păstrându-și totodată imparțialitatea, în ceea ce privește efectuarea de investigații și urmăriri penale în cazuri presupuse de corupție la cele mai înalte niveluri de politică, în cadrul sistemului judiciar și în alte sectoare precum administrația fiscală, în domeniul vamal, al energiei, al transporturilor, al construcțiilor, al sănătății etc. În perioada 2007-2013, DNA a trimis în judecată peste 4 700 de persoane. 90,25 % din cazurile trimise în judecată au fost confirmate prin hotărâri judecătorești definitive. Circa 1 500 de inculpați, dintre care aproape jumătate ocupau funcții foarte înalte, au fost condamnați prin intermediul unor hotărâri judecătorești definitive. În anul 2015 au fost trimiși în judecată peste 1.250 de inculpați pentru fapte de corupție la nivel înalt și mediu. Au fost trimiși în judecată de 5 ori mai mulți miniștri și parlamentari decât în 2013: 1 prim ministru, 5 miniștri, 16 deputați și 5 senatori. Este cel mai mare număr de demnitari investigați de DNA într-un an.

În dosarele trimise în judecată banii dați mită au fost de 431 milioane euro - o sumă comparabilă cu bugetul prevăzut pentru cofinanțarea programului de autostrăzi pentru anii 2016, 2017 și 2018. Aproape 500 de persoane cu funcții de conducere au fost trimise în judecată înregistrându-

se o creștere cu 30% față de anul 2014. În dosarele DNA în care s-au pronunțat hotărâri definitive în anul 2015 statul român are de recuperat aproape 200 milioane euro. Această sumă ar trebui să intre efectiv în bugetul statului și ar trebui să fie utilizată în folosul societății. Este important ca hotărârile judecătorești definitive să fie executate efectiv, deoarece doar așa scopul pedepsei poate fi atins. Evoluțiile pozitive ne dau imaginea unei instituții care funcționează pro-activ, eficient și ferm. Aceste rezultate remarcabile au putut fi obținute grație structurii DNA care include, în afară de procurorii care conduc și supraveghează investigațiile, membri ai poliției judiciare, precum și experți în economie, finanțe și informatică.

De asemenea DNA a trimis în judecată 23 de judecători și 30 de procurori între ianuarie 2006 și al patrulea trimestru al anului 2012. Condamnări definitive în urma unor acuzații de corupție au fost pronunțate în aceeași perioadă de referință pentru 12 judecători și 11 procurori. În ultimii ani, șase cazuri au implicat judecători ai Înaltei Curți, inclusiv președinți de secții. Aceștia au fost acuzați de luare de mită, trafic de influență și complicitate la alte infracțiuni. Doi membri ai Consiliului Superior al Magistraturii au fost, de asemenea, puși sub acuzare pentru corupție. Cele mai recente cazuri se refereau la diverse niveluri ale sistemului judiciar și au scos la lumină rețele în care erau implicați judecători, avocați și inculpați, care recurgeau la traficul de influență pentru a obține hotărâri judecătorești favorabile, sau procurori care protejau de anchete anumite rețele infracționale. Într-un caz, nivelul presupus al mitei se ridica la 1 milion EUR. În alt caz, doi procurori, un judecător și un ofițer de poliție au fost puși sub acuzare pentru complicitate, instigare și participare la utilizarea neautorizată a unor informații clasificate aparținând serviciului de informații al poliției în schimbul unor sume de bani, servicii și alte foloase necuvenite legate de pozițiile de conducere din DNA și din Parchetul general. Consiliul Superior al Magistraturii a reacționat cu promptitudine în aceste cazuri, aprobând în timp util cererile de percheziție și de arest preventiv, suspendând din magistratură inculpații în cauză și solicitând diverse controale, de exemplu pentru a verifica dacă sistemul de atribuire aleatorie a cauzelor era manipulat.

În plus, instanțele de judecată au condamnat definitiv 970 de inculpați trimiși în judecată de DNA. Soluțiile pronunțate de instanțe au confirmat caracterul obiectiv și profesionist al dosarelor DNA. Pentru prima dată în ultimii ani, procentul de achitări a scăzut la 7,63%. De asemenea, durata de judecare a dosarelor scăzut, deși sunt tot mai multe cauze trimise la instanțe. În 2015 cauzele judecate definitiv în mai puțin de un an au crescut cu peste 60%.

Rezultatele obținute se reflectă și în schimbarea modului în care publicul se raportează la DNA. Numărul tot mai mare de persoane care sesizează fapte grave este o dovadă în acest sens. Peste 86% din dosarele înregistrate anul trecut sunt bazate pe sesizări ale persoanelor fizice ori juridice și instituții publice. Remarcabil este faptul că încrederea publică în DNA a ajuns la cel mai ridicat nivel de la înființarea instituției. DNA se bucură de o încredere de peste 61%, cel mai mare nivel de încredere pentru o instituție din sistemul judiciar.

Plus la aceasta, fel ca și în anii anteriori, activitatea DNA a fost apreciată de Comisia Europeană. Rapoartele elaborate în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare au apreciat ca impresionante rezultatele DNA, arătând totodată că au fost respectate drepturile fundamentale în procesul penal. De asemenea, Consiliul UE a salutat recent tendința către "progrese semnificative" demonstrată de România care relevă o "sustenabilitate" tot mai mare a reformelor, adăugând că "măsurile adoptate de principalele instituții judiciare și privind integritatea, în cadrul luptei împotriva corupției la nivel înalt, au menținut o dinamică impresionantă".

Totuși lupta împotriva corupției nu trebuie să însemne doar arestări, inculpări și condamnări în dosarele DNA. Acțiunile acestei structuri pot avea efect durabil doar dacă sunt dublate de acțiunile preventive desfășurate de celelalte instituții și autorități ale statului, de mediul educațional și cel de afaceri. Pentru anul 2016, dincolo de continuarea instrumentării dosarelor de corupție la nivel înalt, prioritățile DNA vor viza și investigațiile privind:

- corupția în administrația publică locală;
- corupția în sistemul judiciar;
- corupția în instituțiile de control și executare a pedepselor;
- corupția în achiziții publice, în special în domeniul sănătății și infrastructură;
- fraudă cu fonduri europene;
- recuperarea prejudiciilor și confiscarea extinsă.

Activitatea DNA trebuie să continue să fie definită prin profesionalism, consecvență, operativitate, eficiență, responsabilitate și transparență, devenind un model de activitate și furnizor de bune practici pentru Centrul Național Anticorupție din Republica Moldova, care la rândul său ar trebuie să devină un model de instituție funcțională și să creeze un standard de performanță, pentru a câștiga aprecierea cetățenilor moldoveni, care își doresc să trăiască într-o societate fără corupție.

Un alt exemplu de bune practici oferite de statul român este implementarea *Strategiei Naționale Anticorupție pe perioada 2013-2015* care prevede un obiectiv esențial al luptei împotriva flagelului corupt, și anume creșterea gradului de educație anticorupție. În acest sens *Strategia*

Anticorupție în Educație pe 2013-2015 are ca scop educarea personalului instituțiilor publice, a informării publicului cu privire la impactul corupției și introducerea tematicii anticorupție în cadrul programelor școlare. Partea cheie a acestei strategii se regăsește în obiectivul de ‘formare a infrastructurii mentale a societății românești’ și crearea unor generații care își însușesc un sistem de valori ce promovează integritatea, etica și respectul față de statul de drept.

Educația populației și în special a noilor generații poate fi pilonul de rezistență pe care să se construiască o viziune corectă asupra corupției omniprezente și care să creeze o opinie publică fermă și intransigentă. În momentul în care în spatele câtorva sute de procurori se vor afla milioane de români care nu vor mai accepta corupția ca mod de viață, care vor înțelege că tolerarea acestor practici înseamnă atât frustrări personale cât și un nivel de trai nesatisfăcător, atunci eficiența acțiunilor anticorupție va fi maximizată.

Formarea moral-civică a individului este una dintre componentele de bază ale sistemului educativ românesc și devine cu atât mai necesară cu cât elevii înșiși sunt expuși corupției în mediul școlar începând – în cele mai nefericite cazuri – cu clasele primare. Cauzele corupției în educație sunt bine cunoscute și sunt comune și pentru sistemul de învățământ moldovenesc: nivelul precar al salarizării, sistemul ineficient de selecție și promovare a personalului sau numărul limitat de campanii de prevenție și informare. În acest sens, printre inițiativele propuse în scopul promovării unei educații se numără introducerea tematicilor anticorupție în cadrul programelor școlare și a activităților extracurriculare, organizarea de evenimente destinate conștientizării riscurilor și consecințelor negative ale corupției, crearea unui Cod Etic al Elevilor și monitorizarea video a concursurilor și examenelor naționale. Această din urmă măsură a fost aplicată cu succes în ultimii ani, atât în România, cât și în Republica Moldova, și, deși a întâmpinat opoziție din partea celor implicați, a condus la desfășurarea mult mai corectă a evaluării elevilor.

Astfel, cetățenii moldoveni au devenit martorii aplicării unor măsuri eficiente de luptă cu corupția în România, apreciind faptul că instituțiile judiciare din statul vecin sunt astăzi un exemplu pentru multe state, fiind, totuși, dezamăgiți de faptul că la ei în țară problema doar se agravează. În afară de nemulțumirea cetățenilor, organizațiile internaționale, în mod special Uniunea Europeană, au criticat de nenumărate ori clasa politică de la Chișinău, care a transformat Republica Moldova dintr-un elev exemplar al Parteneriatului Estic într-unul codaș. La sfârșitul lunii noiembrie 2015, subiectul a ajuns pe ordinea de zi a Parlamentului European, care s-a declarat 'profund îngrijorat de evoluțiile recente din Moldova, unde un

miliard de euro din sistemul bancar al țării a dispărut prin conturi off-shore'. În același timp, diplomații europeni de la Chișinău subliniază, practic în fiecare discurs public, faptul că oligarhii de la guvernare se fac vinovați de situația creată, atenționând totodată că sprijinul Occidentului nu va veni atâta timp cât reprezentanții partidelor politice sunt implicați în acte de corupție. Mai mult, UE a trecut la acțiuni concrete și a adus un grup de experți, printre care șefa DNA din România, Laura Codruța Kovesi, care are misiunea de evaluare a activității instituțiilor de drept din Republica Moldova.

Așadar reieșind din bunele practici de luptă cu corupția ale României, implementate mai ales în ultimii ani, putem concluziona prin raportare la societatea moldovenească că, ținând cont de exemplele negative date de politicienii și înalții oficiali care, deși suspectați de fapte de corupție, continuă să ocupe funcții de conducere în societate, dar și de multele cazuri de așa numita 'corupție mărunță' prezentate în mass media, lupta anticorupție prin educație va fi cu siguranță una mult mai complexă și mai eficientă. Dificultatea apare deoarece în acest caz vorbim de o schimbare completă a mentalității unei societăți prin reeducarea și formarea populației, ceea ce ar duce la dispariția treptată a unor obiceiuri și practici create pe parcursul mai multor decenii. Situația gravă generalizată de corupția care împânzește în prezent țara nu va putea fi eradicată doar de lupta directă a câțiva procurori a căror integritate profesională poate fi supusă îndoielii, fiind nevoie de un proiect mult mai amplu prin care tinerii să devină promotorii și nu spectatorii luptei anticorupție.

Schimbarea mentalității individului și a întregii societăți de la tolerare și tănuire a corupției la repulsie față de corupție și de asigurare a divulgării ei este crucială pentru succesul reducerii fenomenului corupției. Această schimbare este posibilă doar prin aplicarea unor măsuri cu caracter instructiv și informativ din componenta educațională și de comunicare publică. În Republica Moldova se discută atât de mult despre problema corupției, atât ca fenomen social care macină sistemul politic, economic și socio-cultural de la temelie, cât și ca cea mai importantă piedică în calea integrării europene a țării noastre, că deja s-a ajuns la un nivel de saturație în rândul maselor de oameni care, deși se confruntă zilnic cu acest fenomen, au ajuns să prefere într-o anumită măsură să conviețuiască cu acesta, conștientizând că lupta împotriva corupției este destinată aceluiași scenariu trist ca al lui Don Quijote în lupta lui cu morile de vânt. Cetățenii simt neîncrederea și frica de a se adresa direct, prin intermediul liniilor fierbinți, organelor de drept abilitate, pentru a denunța posibilele acte de corupție, sau de cele mai multe ori sunt dezamăgiți în ineficiența acțiunilor acestor instituții. Mulți dintre noi stăm ani de-a rândul, acuzând sistemul, seara, în

fața televizorului, ca a doua zi „să deschidem uși cu plicuri”. Acest fenomen reprezintă coruperea caracterului uman, coruperea integrității umane înnăscute.

Iată de ce, *educarea cetățenilor în spiritul intoleranței față de corupție*, prin *încurajarea denunțării corupției*, necesită conjugarea eforturilor societății civile și ale autorităților publice în desfășurarea unor campanii de sensibilizare anticorupție și unor activități de educare civică a copiilor și a tinerilor din instituțiile de învățământ, avându-se în vedere faptul că, potrivit sondajelor, această categorie socială prezintă cea mai înaltă toleranță față de corupție. *Conlucrarea eficientă a autorităților publice cu societatea civilă și cu mass-media* e posibilă prin încurajarea jurnalismului de investigație, și asumarea de către acestea a unui rol mai activ de informare corectă și echidistantă a societății despre fenomenul corupției, contribuind în acest mod la formarea opiniei publice de percepere a corupției ca pe un fenomen social degradant și rușinos.

Având în vedere aspectele relevate ce țin de evoluțiile pe plan internațional, atât la nivelul organizațiilor internaționale, cât și la nivelul celor profesionale, reiterez faptul că combaterea și prevenirea corupției pot fi de succes atunci când toate părțile societății vor fi conștiente de problemele majore create și vor fi implicate în mod activ. Diminuarea fenomenului corupției este posibilă într-o societate a cunoașterii, a responsabilității și a libertății, cu indivizi care manifestă o conduită morală ireproșabilă, bazată pe educație, construită pe cele mai trainice elemente de morală și conștiință, pe care omenirea le-a acumulat de-a lungul timpului către forma de azi a civilizației noastre. În aceste condiții, când voința politică de a combate fenomenul corupției rămâne ferm declarată, eforturile anticorupție trebuie să capete o dimensiune nouă, bazată pe experiența acumulată și pe continuitatea reformelor instituționale.

Consider oportun să închei analiza, citându-l pe Mihai Eminescu, cel al cărui geniu continuă să uimească și astăzi prin actualitatea reflecțiilor sale, care au cuprins și fenomenul corupției în cadrul articolului intitulat *Priveștiștea corupției*, publicat la 26 mai 1882 în ziarul Timpul, articol ce se dovedește a fi o oglindire a realităților de astăzi:

„Nimic nu e mai periculos pentru conștiința unui popor, decât priveștiștea corupției și a nulității recompensate, decât ridicarea în sus a demeritului. Această priveștiște îi ia poporului încrederea în valoarea muncii și în siguranța înaintării prin merit. Dându-i-se zilnic exemplu că, fără a ști ceva și fără să fi muncit, cineva poate ajunge bogat și om cu vază, arătându-i-se zilnic împrăștiștiri de oameni ce n-aveau alt drept decât favorurile oamenilor zilei, contagiul intelectual și moral devine din endemic – epidemic...”

Bibliografie

1. Obreja E. Carașciuc L. *Crupția în Moldova: fapte, analiză propuneri*. Transparency International - Moldova. – Chișinău, 2002;
2. Raport al Comisiei către Consiliu și Parlamentul European. Raportul Anticorupție al UE. Bruxelles, 3.2.2014 / http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organizedcrimeandhumantrafficking/corruption/docs/acr_2014_ro.pdf
3. Stoianov S. *Corupția în Moldova și lupta cu ea*// Buletinul clinicilor juridice. Nr. 5, 2007. / <http://www.americanbar.org/content/dam/aba/directories/roli/moldova/moldova-legal-clinic-bulletin-2007-rom.authcheckdam.pdf>
4. Strategia Națională Anticorupție a Republicii Moldova pe anii 2011-2015 / <http://lex.justice.md/md/340429/>

MODALITĂȚI DE ABORDARE A CONDIȚIEI UMANE DIN PERSPECTIVA MODERNITĂȚII

Diana Moga, doctorandă, anul I, USM

Din perspectiva modernității, omul este - cu sau fără voia sa - rupt de trecutul normativ cu criteriile lui imuabile, iar tradiția nu mai are autoritatea de a-i oferi modele de imitat sau direcții de urmat. În acest studiu ne vom axa pe abordarea problemelor cu privire la mutațiile culturale și sociale majore care s-au produs odată cu trecerea de la o estetică a permanenței, bazată pe credința într-un ideal de frumusețe neschimbător și transcendent, la o estetică a tranzitoriului și a imanenței, ale cărei principale valori sunt schimbarea și noul. Treptele de evoluție a condiției umane au stimulat și s-au exprimat prin perioade de avânt ale unui progres cultural de nivel european, în centrul atenției aflându-se creații metafizice de excepție, meditații de mare profunzime asupra omului și condiției umane. Incepând din secolul al XV-lea, Europa a traversat o perioadă de remarcabilă înflorire a artelor și a științelor cunoscută ca Renaștere. Pe măsură ce Renasterea se răspândea, oamenii de știință din nordul Europei au pus bazele umanismului, un curent de gândire care s-a afirmat în secolele XIV–XVII. Umaniștii renascentiști puneau în centrul preocupărilor culturale omul, accentuând necesitatea dezvoltării sale multilaterale. Omul ca valoare era conceput ca armonios dezvoltat, emancipat social și politic, ideologic